

ΟΔΗΓΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΠΕΡΙΕΚΤΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΣΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο παρών οδηγός αποτελεί ένα εξειδικευμένο και εύχρηστο εργαλείο για την αναγνώριση και κατανόηση του γλωσσικού σεξισμού που διέπει τα διοικητικά έγγραφα και την καθημερινή επικοινωνία, προφορική και γραπτή, αλλά και για την ευαισθητοποίηση σε ένα πεδίο που συντελεί στη διαμόρφωση συλλογικής κοινωνικής συνείδησης. Ο οδηγός έλαβε υπόψη και βασίστηκε στον «[Οδηγό υπέρβασης του γλωσσικού σεξισμού στη γλώσσα των εγγράφων της δημόσιας διοίκησης της κυπριακής δημοκρατίας](#)» που εκπονήθηκε από το Παρατηρητήριο Ισότητας Κύπρου τον Μάρτιο του 2016 και στην έκδοση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με τίτλο «[Ουδέτερη ως προς το φύλο γλώσσα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο](#)» (2018).

Γιατί είναι σημαντική η περιεκτική ή ουδέτερη ως προς το φύλο γλώσσα;

Η ουδέτερη ως προς το φύλο γλώσσα είναι ένας γενικός όρος ο οποίος καλύπτει τη χρήση μη σεξιστικής γλώσσας, συμπεριληπτικής γλώσσας ή δίκαιης ως προς το φύλο γλώσσας. Σκοπός της ουδέτερης ως προς το φύλο γλώσσας είναι να αποφεύγονται επιλογές λέξεων στις οποίες μπορεί να αποδοθεί χαρακτήρας προκατάληψης, διάκρισης ή απαξίωσης, επειδή υπονοούν ότι ένα βιολογικό ή κοινωνικό φύλο είναι ο κανόνας. Η χρήση δίκαιης και συμπεριληπτικής ως προς το φύλο γλώσσας συντελεί στη μείωση των έμφυλων στερεοτύπων, προάγει την κοινωνική αλλαγή και συμβάλλει στην επίτευξη ισότητας των φύλων.

2. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΜΗ ΣΕΞΙΣΤΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

2.1. ΟΝΟΜΑΤΑ & ΕΠΙΘΕΤΑ: Όταν αναφερόμαστε σε πληθυσμούς αποτελούμενους από δύο+ φύλα¹, πρέπει να γίνεται ταυτόχρονη αναφορά σε γυναίκες και άνδρες (αντί να χρησιμοποιείται μόνο το αρσενικό γένος) με τη χρήση και των δύο γραμματικών γενών

είτε αναγράφοντας ολόκληρη τη λέξη

π.χ. **οι φοιτήτριες και φοιτητές του Τμήματος**

είτε την κατάληξη του αρσενικού -εφόσον η λέξη είναι γένους θηλυκού- και το αντίστροφο.

π.χ. **Ο/η επιτυχών/ουσα αιτητής/αιτήτρια**

Η/ο διδάσκουσα/ων²

Ο/η επιβλέπων/ουσα

¹ Πρέπει να επισημανθεί ότι αυτές οι στρατηγικές δεν επιτυγχάνουν την υπέρβαση του διπόλου αρσενικού/θηλυκού. Προς αυτή την κατεύθυνση, δηλαδή την αποφυγή δήλωσης του θηλυκού ή αρσενικού φύλου, λειτουργεί η χρήση της άφυλης κατάληξης @ που ξεκίνησε από τη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα και χρησιμοποιείται στον ανεπίσημο γραπτό λόγο.

² Σημείωση: Ο τύπος «διδάσκοντας» γραμματικά απαντά μόνο ως μετοχή, άρα στην ονομαστική ο δόκιμος τύπος είναι «ο διδάσκων» (όχι «ο διδάσκοντας»).

Ο/η συντάκτης/τρια

Εναλλακτικά, λέξεις που δεν προσδιορίζουν συγκεκριμένο φύλο πρέπει να προτιμώνται, όπου είναι εφικτό, ώστε η αναφορά να μην περιορίζεται μόνο στο γυναικείο και ανδρικό φύλο

π.χ. άτομα που φοιτούν στο Τμήμα

Όταν η αναφορά σε γυναίκες είναι αποκλειστική, η χρήση του θηλυκού γένους αυτονόητα είναι επίσης αποκλειστική.

π.χ. η έγκυος

2. ΑΡΘΡΑ: Σε περίπτωση κοινής κατάληξης για τα δύο γένη (π.χ. ο/η ασθενής), αναγράφονται τα άρθρα και στα δύο γένη

π.χ. τις/τους λειτουργούς, τους/τις δημότες, τους/τις πολίτες

Ειδικά για την περίπτωση της μορφολογικά κοινής ονομαστικής και γενικής του πληθυντικού, προστίθεται η διευκρίνιση: «γυναίκες και άντρες»

π.χ. οι πρόσφυγες, γυναίκες και άνδρες, των εκπαιδευτικών, γυναικών και ανδρών

3. ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ: Όταν αναφερόμαστε σε πληθυσμούς αποτελούμενους και από τα δύο φύλα, παρατίθενται και τα δύο γένη των αντωνυμιών, δηλαδή, «της/του», «η/ο οποία/ος», «όσες/οι», «άλλες/ους», «όλες/ους»

π.χ. φόρος τιμής σε όλες/όλους όσες/όσοι αγωνίστηκαν

4. ΣΕΙΡΑ: Όταν χρησιμοποιείται η διπλή σήμανση γένους (π.χ. ερευνητής/ήτρια), προτείνεται να προηγείται το θηλυκό γραμματικό γένος (δηλαδή η/ο ερευνήτρια/ητής ή στην/ον ερευνήτρια/ερευνητή) – μια επιλογή που μπορεί να λειτουργήσει αφυπνιστικά και διαπαιδαγωγικά (δηλαδή, να επιστήσει την προσοχή στο ζήτημα του φύλου στη γλώσσα και να αντιστρέψει τις παραδοσιακές πρακτικές). Στο πλαίσιο ολόκληρων κειμένων είναι καλό να εναλλάσσονται τα γένη ως προς το ποιο προηγείται συντακτικά και ποιο ακολουθεί.

Εναλλακτικά, χάριν οικονομίας του κειμένου, μπορεί να χρησιμοποιούνται, όπου είναι δόκιμες, ουδέτερες εκφράσεις (π.χ. οι εκπαιδευτικοί, το νοσηλευτικό προσωπικό, ο γαλλικός λαός, προσωπικό καθαρισμού).

5. ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ: Ιδιαίτερη σημασία έχει η εφαρμογή των προαναφερθέντων σε ιδιότητες (επαγγελματικές ή άλλες) (συνήθως υψηλού κύρους) που παραδοσιακά αποδίδονταν στο αρσενικό γένος μόνο. Ενδεικτικά: η/ο πρόεδρος, η/ο προεδρεύουσα/ων, η/ο αντιπρόσωπος, η/ο ιδιοκτήτρια/της, η/ο εργοδότρια/ης, η/ο ιατρός, η/ο επενδύτρια/ής, η/ο υπεύθυνος, η επιθεωρήτρια/ής, η προϊσταμένη/ος, η/ο δικαστής, η/ο εισαγγελέας, η/ο πολίτης(ίδα)/ης, η/ο βουλευτρια/τής κ.ο.κ.

Ιδιαίτερη ευαισθησία και προσοχή πρέπει να δίνεται στη συνειδητή απόρριψη (δηλαδή τη μη αναπαραγωγή) απαξιωτικών σημασιολογικών στερεοτύπων που αφορούν κοινωνικές ταυτότητες και ρόλους.

Νέοι θηλυκοί τύποι έχουν δημιουργηθεί στην ελληνική γλώσσα σε περιπτώσεις λέξεων που σχετίζονται με αξιώματα εξουσίας και χρησιμοποιούνται κυρίως στον καθημερινό, προφορικό λόγο (π.χ. «βουλευτρία» ή «βουλευτίνα», «αστυνομικήνα», «εφοπλιστίνα», «πρωθυπουργίνα», «κοσμητόρισσα», «διδασκτόρισσα» κ.λπ.), καθώς όλο και περισσότερο οι γυναίκες αποκτούν πρόσβαση σε επαγγέλματα, αξιώματα και ιδιότητες από τις οποίες ήταν παραδοσιακά αποκλεισμένες. Αν και η χρήση τους μπορεί να είναι αμφιλεγόμενη (π.χ. σε συγκεκριμένα συγκείμενα να χρησιμοποιούνται υποτιμητικά), στο πλαίσιο της γενικότερης τάσης για συμπεριληπτική και δίκαιη όσον αφορά το φύλο γλώσσα καθιστούν το γυναικείο φύλο ορατό στη γλώσσα και θα πρέπει να παρέχεται η δυνατότητα επιλογής ως προς τη χρήση τους.

ΆΛΛΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

- η εξυπηρέτηση όλων των εργαζομένων, γυναικών και ανδρών, και αιτητών/τριών για εξεύρεση εργασίας
- η/ο Υπουργός Παιδείας και Πολιτισμού
- σεβασμός προς τις συναδέλφισσες και τους συναδέλφους (συναδέλφων και συναδελφισσών)
- οι γυναίκες και άνδρες υπάλληλοι
- μεταχειρίζονται τους ανθρώπους, άνδρες και γυναίκες, δίκαια και με σεβασμό
- γυναίκες και άνδρες πολίτες της χώρας
- Κύπριες και Κύπριους πολίτες
- στελεχώνουν αντί επανδρώνουν
- ο/η νέος/α, οι νέοι/ες
- την/τον αρμόδια/ο

Καταληκτικά, είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι η εφαρμογή αυτού του οδηγού δεν αρκεί για να επιλύσει το ευρύτερο πρόβλημα της ανισότητας των φύλων, το οποίο απαιτεί τη συγκρότηση και δραστηριοποίηση ενεργών πολιτικών υποκειμένων, ανδρών και γυναικών, που θα αγωνίζονται για την εξάλειψη αυτών των ανισοτήτων.

ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

Παρακάτω παρατίθενται πραγματικά παραδείγματα κειμένων, τόσο από επίσημα έγγραφα όσο και από ανεπίσημη επικοινωνία εντός του πανεπιστημίου, όπου εντοπίστηκε χρήση μη περιεκτικής γλώσσας.

[1] ατζέντα συνεδρίασης Συγκλητικής Επιτροπής

Θέμα: Εξέταση περιπτώσεων όπου παρατηρούνται κακές διαπροσωπικές σχέσεις ανάμεσα ~~στον προπτυχιακό φοιτητή με τον Επιβλέποντα Καθηγητή~~ στην/στον προπτυχιακή/ό φοιτήτρια με την/τον Επιβλέπουσα/Επιβλέποντα Καθηγήτρια/ητή της πτυχιακής ~~του~~ της/του εργασίας.

Θέμα: Εξέταση απόφασης [σώματος] σε σχέση με τον ελάχιστο αριθμό ~~φοιτητών~~ φοιτητριών/ών ανά ακροατήριο

Εισηγητής Εισηγήτρια/ής Θέματος: ~~Πρόεδρος~~ Η/Ο πρόεδρος

[2] προκήρυξη θέσεων διδακτορικών σπουδών (Οκτώβρης 2020)

~~Οι υποψήφιοι~~ Οι υποψήφιοι/οι πρέπει να είναι κάτοχοι αναγνωρισμένου Πτυχίου και Μεταπτυχιακού Τίτλου Σπουδών επιπέδου Μάστερ στις Σπουδές [...] ή σε άλλο συναφές αντικείμενο. Λόγω της διεπιστημονικότητας του θέματος, ~~υποψήφιοι~~ υποψήφιοι/οι με υπόβαθρο στο πεδίο [...] που επιθυμούν να εκπονήσουν διδακτορική έρευνα στο χώρο των [...] μπορούν να υποβάλουν αίτηση. Οι ~~υποψήφιοι~~ υποψήφιοι/οι θα πρέπει να είναι σε θέση να εκπονήσουν τη διδακτορική τους διατριβή στην Ελληνική ή στην Αγγλική γλώσσα. Θα δοθεί προτεραιότητα σε ~~υποψηφίους~~ υποψηφίους/ους με [...]. Η αίτηση των ~~υποψηφίων~~ υποψηφίων, ανδρών και γυναικών, πρέπει να συνοδεύεται από περιγραφή (μέχρι δύο σελίδες) των ερευνητικών τους ενδιαφερόντων στην Αγγλική ή στην Ελληνική γλώσσα.

Χρηματοδότηση: Για την πιο πάνω θέση υπάρχει η πρόθεση εκ μέρους του Τμήματος να εμπλακούν ~~οι υποψήφιοι~~ διδάκτορες οι υποψήφιοι/οι διδακτόρισες/ες, αν το επιτρέπει η ειδικότητά τους, στη διδασκαλία εργαστηρίων - φροντιστηρίων για κάλυψη των διδάκτρων, ή σε συναφή ερευνητικά προγράμματα.

[3] Ιστοσελίδα ΤΕΠΑΚ

Στην ιστοσελίδα του ΤΕΠΑΚ απουσιάζουν σχεδόν παντελώς οι θηλυκοί τύποι, δηλαδή υπάρχουν μόνο οι τύποι π.χ. «φοιτητής», «φοιτητών» κ.λπ.

Συγκεκριμένα παραδείγματα:

[i] Υποψήφιοι φοιτητές > Κριτήρια Εισδοχής (<https://www.cut.ac.cy/studies/admissions/admission-requirements/>)

Η εισαγωγή ~~φοιτητών~~ φοιτητριών/ών σε όλα τα προγράμματα σπουδών:

>Διέπεται από δημόσια προκήρυξη των θέσεων φοίτησης, με βάση συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα [...]

Στις περιπτώσεις όπου δεν προσφέρεται θέση, ~~ο υποψήφιος~~ η/ο υποψήφια/ος ενημερώνεται γραπτώς για την κατάταξη της υποψηφιότητάς ~~του της/του~~ και στις περιπτώσεις όπου η θέση προσφέρεται υπό όρους, ~~ο υποψήφιος~~ η/ο υποψήφια/ος ενημερώνεται γραπτώς για τους όρους και το χρονικό πλαίσιο προς ικανοποίηση των όρων αυτών.

Open days

Το Πανεπιστήμιο προσφέρει διάφορες ευκαιρίες γνωριμίας και ενημέρωσης ~~των υποψήφιων φοιτητών των υποψήφιων φοιτητριών/φοιτητών~~ για όλα τα προγράμματα σπουδών ~~του της/του~~ αλλά και για θέματα φοιτητικής ζωής και ευημερίας. Ο καλύτερος τρόπος ενημέρωσης είναι μέσα από μια οργανωμένη επίσκεψη στο Πανεπιστήμιο.

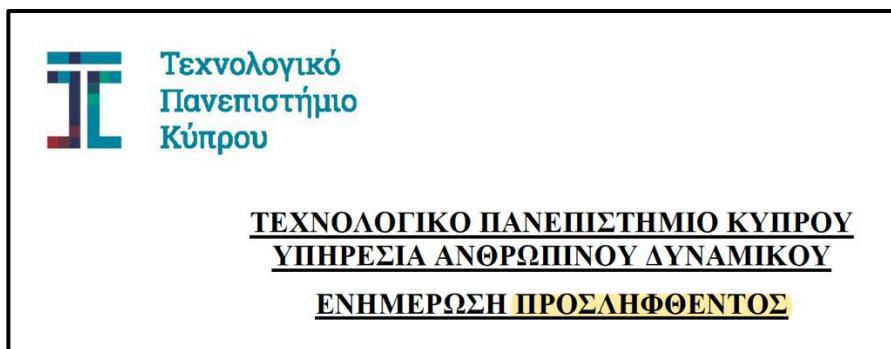
[ii] Εγγραφή (<https://www.cut.ac.cy/studies/admissions/master-phd-admissions/registration/>)

~~Υποψήφιοι στους οποίους~~ Υποψήφιος/ιοι στις/στους οποίες/ους προσφέρεται θέση σε ένα από τα μεταπτυχιακά προγράμματα του Πανεπιστημίου θα πρέπει, σε καθορισμένη από το Πανεπιστήμιο προθεσμία, να αποδεχτούν τη θέση, να καταβάλουν προκαταβολή διδάκτρων και τέλος εγγραφής. Άτομα που για οποιοδήποτε λόγο δεν αποδεχτούν εμπρόθεσμα τη θέση και δεν διευθετήσουν τις οικονομικές υποχρεώσεις, θεωρείται πως δεν αποδέχονται την προσφορά της θέσης.

[4] Έντυπο σύμβασης από την Υπηρεσία Ανθρώπινου Δυναμικού

Είμαι στην ευχάριστη θέση να σας πληροφορήσω ότι, το Πρυτανικό Συμβούλιο, στην 164η συνεδρία του, ημερομηνίας 16.12.20, αποφάσισε να σας προσφέρει θέση ~~Ερευνητικού—Συνεργάτη~~ Ερευνητικής/ού Συνεργάτιδας/Συνεργάτη (Κατηγορία ~~Μεταπτυχιακού—Συνεργάτη~~ Μεταπτυχιακής/ού Συνεργάτιδας/Συνεργάτη/ Βοηθού ~~Ερευνητή~~ Ερευνήτριας/Ερευνητή Β) για μερική απασχόληση στο Τμήμα [...], στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Ερευνητικού Προγράμματος με το ακρώνυμο [...], στο γνωστικό αντικείμενο [...], με ~~Επιστημονικό Υπεύθυνο~~ Επιστημονική/ό Υπεύθυνη/ο Έργου....

[5] Έγγραφο Ενημέρωσης Προσληφθείσας/έντος

Ενημέρωση ~~Προσληφθέντες~~ Προσληφθείσας/έντος

[6] Έγγραφο Συμφωνίας μεταξύ ΤΕΠΑΚ και εργαζομένων, ανδρών και γυναικών

Στο παρόν έγγραφο:

1.1 «~~Εργαζόμενες~~» «Εργαζόμενη/ος»: σημαίνει [...]

1.6 «**Συντονιστής**» «**Συντονίστρια/Συντονιστής**»: σημαίνει **αυτόν** αυτήν/αυτόν που έχει την ευθύνη, και/ή διοικεί, και/ή είναι επικεφαλής ενός ερευνητικού προγράμματος.

Ο-Εργοδοτούμενος Η/Ο Εργοδοτούμενη/ος θα παρέχει τις υπηρεσίες **του** της/του βάσει του ωραρίου, όπως θα καθορίζεται από **τον** την/τον **Εργοδότη Εργοδότης/Εργοδότη** ή **τον** **Συντονιστή** την/τον **Συντονίστρια/ιστή** [...]. Είναι υποχρέωση **του-εργοδοτούμενου** της/του εργοδοτούμενης/ου να παρουσιάζεται στο Πανεπιστήμιο [...]

Η ισχύς της Σύμβασης αυτής μπορεί να παραταθεί ή να ανανεωθεί για το χρονικό διάστημα και με όρους, όπως απαιτούν οι ανάγκες **του-Εργοδότη** της/του **Εργοδότης/Εργοδότη** [...].

Τα μέρη συμφωνούν ότι **ο-Εργοδοτούμενος η/ο Εργοδοτούμενη/ος** θα προσφέρει τις υπηρεσίες του στις εγκαταστάσεις **του-Εργοδότη** της/του **Εργοδότης/Εργοδότη** που βρίσκονται στη Λεμεσό ή σε οποιοδήποτε άλλες εγκαταστάσεις, κατά την κρίση **του-Εργοδότη** της/του **Εργοδότης/Εργοδότη** και/ή **του-Προϊσταμένου** της/του **Προϊσταμένης/ου** και σύμφωνα με τις ανάγκες του Ερευνητικού Προγράμματος, οπουδήποτε αυτές βρίσκονται.

[7] Δήλωση Ευσυνείδητης και Αμερόληπτης εκτ. καθηκόντων

ΔΗΛΩΣΗ ΕΥΣΥΝΕΙΔΗΤΗΣ ΚΑΙ ΑΜΕΡΟΛΗΠΤΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΛΥΨΗΣ ΤΥΧΟΝ ΣΥΓΓΕΝΕΙΑΣ ΑΠΟ **ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗ / ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ/Ο ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΔΑ/Η / ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ/Ο ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΔΑ/Η**

Δηλώνω υπεύθυνα ότι [...] με **τον-Επιστημονικό** την/τον **Επιστημονική/ό** μου **Υπεύθυνο** Υπεύθυνη/ο [...]

Όνομα **Επιστημονικού-Υπευθύνου** **Επιστημονικής/ού** Υπεύθυνης/Υπευθύνου: ...

[8] Οδηγός συγγραφής πτυχιακών εργασιών & διατριβών (Βιβλιοθήκη)

(<https://libguides.cut.ac.cy/etds>)

Οδηγός συγγραφής πτυχιακών εργασιών & διατριβών

Η εκπόνηση της πτυχιακής εργασίας και μεταπτυχιακής διατριβής αποτελεί για **τους-περισσότερους φοιτητές** τις/τους **περισσότερες/ους φοιτήτριες/φοιτητές** το τελικό στάδιο ολοκλήρωσης των σπουδών τους. **Οι-φοιτητές** **Οι φοιτήτριες/φοιτητές** του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου καλούνται να εφαρμόσουν τις γνώσεις που απέκτησαν κατά τη διάρκεια των σπουδών τους και παράλληλα να εμβαθύνουν στο γνωστικό αντικείμενο που επέλεξαν για την εκπόνηση της πτυχιακής/διατριβής τους.

Το θέμα και το περιεχόμενο της εργασίας καθορίζεται από **τον-επιβλέποντα-καθηγητή** την/τον **επιβλέπουσα/επιβλέποντα καθηγήτρια/καθηγητή** μετά από συζήτηση με **τον-ενδιαφερόμενο-φοιτητή** την/τον **ενδιαφερόμενη/ο φοιτήτρια/φοιτητή**.

Για το λόγο αυτό η Βιβλιοθήκη σε συνεργασία με τα Τμήματα του Πανεπιστημίου έχει συντάξει Οδηγό Συγγραφής Πτυχιακής Εργασίας ο οποίος ορίζει το γενικότερο πλαίσιο μέσα στο οποίο θα κινηθεί **ο φοιτητής** η/ο **φοιτήτρια/φοιτητής**.